

El que ve a continuació és una entrevista i no ho és. És de veritat i, al mateix temps, ho és a mitges. L'escriptor sabadellenc Antoni Dalmaeses, autor d'un estudi sobre l'obra poètica de Joan Oliver, ha recreat una entrevista imaginària amb el poeta a partir de respostes reals. Només les preguntes han estat inventades en aquest retrobament deu anys després de la mort d'un "home de Sabadell" orgullós de ser-ho.

Juan Triadó, Domènec Guansé, Joan Fuster, Joan Oliver i Josep Maria Castellet, en un dels jurats dels premis de la Nit de Santa Llúcia

“La multitud és dolenta, la majoria sempre s'equivoca”

ANTONI DALMASES

L'he convocat i apareix puntual a la cita. El sento arribar quan tot just fa una estona que fullejo alguns dels seus llibres, passant els ulls pels subratllats de molts anys de diverses lectures. Se m'acosta amb el posat murri, una mica desafiant i tot, conscient que és una solemnitat baldera que l'hagi fet venir justament aquest vespre del dimarts 18 de juny, només perquè avui fa deu anys exactes que va emprendre les vacances pagades que ens havia anunciat amb tanta antelació.

—Bona nit, senyor Oliver.
—Bona nit tingueu. I això de senyor, deixeu-ho córrer. Si el que voleu és fer-me el que ara s'anomena “una entrevista cordial”, que vol dir cautelosa i hipòcrita, val més que pleguem. Que potser no sou de Sabadell com jo, vós? Doncs ja ho sabeu: un home de Sabadell i etcètera.

Sembla que els anys i el més enllà no l'han esmussat gens. Reculo una mica i li torno el tractament de vos.
—Per què vau triar de dir-vos Pere Quart?

—Als anys vint, durant la dictadura de Primo de Rivera, jo escrivia articles al *Diari de Sabadell* i perquè a casa no s'esveressin de les crítiques que feia al dictador, vaig adoptar aquest pseudònim, a base del meu segon nom de baptisme i el fet que jo era el quart fill dels meus pares.

—Doncs bé, Pere Quart, abans que res tinc curiositat per saber per quin motiu vauu demanar de passar l'eternitat al cementiri de Sabadell, si feia molts anys que no hi vivíeu?

—Ja ho vaig dir un dia, xerrant amb en Pere Caldera, que, per cert, també venia del Vallès: el cementiri de Sabadell a mi em

sembla bellíssim; la ciutat dels morts de Sabadell és molt més bonica que la ciutat dels vius.

La garrotada és de consideració. I la diu tan tranquil, citant-se ell mateix. No goso pas preguntar-li què en pensa de l'Eix Macià i tota la pesca. Escaldat, miro de portar-lo a un camp que em sembla menys conflictiu.

—Vós sou un poeta reconegut, però també vau escriure teatre, articles a la premsa i prosa. Amb quin gènere us sentiu més còmode?

—M'agrada ser poeta, però si les coses haguessin anat bé, i em refereixo a la Guerra d'Agressió del 36, estic segur que jo hauria esdevingut un dramaturg més que no pas un poeta. Si haguéssim guanyat la guerra i el país hagués pogut ser normal, jo hauria volgut ser director i autor de teatre.

—Sí, vau dir sovint que Catalunya necessitava una tradició teatral que els alts i baixos de la història han fet impossible...

—Essent exactes, i això que dic per al teatre val per a tota la literatura, he afirmat que és preferible no tenir tradició que tenir mala tradició. Nosaltres només hem tingut mala tradició i encara amb singlots.

—Tan malament veieu la literatura catalana...

—L'levat de les excepcions de rigor, la literatura, la cultural i la política, d'aquest país, desgraciadament gairebé sempre han anat a parar a mans o bé de suposats patriotes, o bé l'han agafada els negocieros per fer-la rendible des de molts punts de vista (bitllets o vots), fins al punt que la seva supervivència és un miracle. Quan jo he format part d'un jurat i he opinat, per exemple, que el premi havia de quedar

desert, sortien els patriotes i s'exclamaven: no podem donar aquesta sensació de decadència, davant del país! Resultat: vam donar premis a gent que potser tenien altres mèrits que la literatura i, calceu-vos!, avui són “ments preclares” del país. Ja us ho trobareu...

—En tot, heu donat sempre la impressió que anàveu pel vostre compte, sense compromisos ideològics o polítics que us lliguessin.

—Jo vaig ser un anarquista en potència. I si no ho vaig ser de fet, fou per por a la soledat, a la falta d'amor, per por de la intempèrie. De la misèria, que és una cosa que fa basarda. Però no, “militar”, que en diuen, no ho vaig fer mai. He col·laborat, és clar, però un mínim de llibertat per pensar i actuar és sagrada.

LA IDEOLOGIA

“Jo vaig ser un anarquista en potència. I si no ho vaig ser de fet, fou per por a la soledat”

—Políticament, però, sempre fóreu nacionalista.

—Sí, és clar, defensor de la llibertat sagrada de les persones i dels pobles, del dret a ser qui es vol ser.

—Com veieu el futur d'aquest país, que fou el vostre?

—Penso que no hi hauria d'haver polític en el sentit que se'ls dona actualment, de gent que viu amb l'esquena dreta. I que no us en sortíreu sense un autogovern de debò, que doni, per exemple, plena oficialitat al català, amb l'obligació lògica que tothom domini el castellà, perquè és una llengua

que necessitem i que, entre d'altres coses, disposa d'una literatura fabulosa.

—Aquesta afirmació pot sorprendre molts.

—Creieu, de debò, minyó, que el sentit comú és incompatible amb l'exercici de la llibertat?

—Conèixeu els darrers pactes polítics?

—Ha! Mireu, us ho diré d'una altra manera: continuem sense tenir més remei que ser espanyols.

I no parlo pas de pactes ni de coses estranyes. Com va dir Cánovas del Castillo en un moment de lucidesa: “*Son españoles los que no pueden ser otra cosa...*” Si no és veritat, és ben trobat. I té solta i actualitat!

—Sembla que, des de sempre, les vostres relacions amb els polítics han estat tenses. Vau rebutjar la Creu de Sant Jordi l'any 1982. Vau demanar que els polítics s'abstinguessin d'assistir al vostre enterrament...

—Sí, i un dels darrers disgustos que varen donar-me va ser una denúncia l'any 85 per opinar a la televisió sobre la capacitat mental de determinats dirigents...

—Que potser no creieu en la democràcia?

—Ja us he dit que jo vaig ser un anarquista en potència. Per altra part, què voleu que us digui?, hi ha prou mostres repetides que dependre de deu milions d'analfabets i aprofitadors que donen el seu vot per ignorància, interès o avorriments és un sistema una mica trist.

—Sempre vau ser pessimista, oi? De debò no creieu en la bondat humana?

—He estat sempre pessimista, sí. Ara bé, pot trobar-se bona gent a tot arreu. Hi ha persones bones. Però parlant de democràcia: hi

ha hagut mai cap comunitat, cap Estat, cap església bons? La multitud és dolenta, la majoria sempre s'equivoca.

Sentència amb un estrany apassionament escèptic i em clava una ullada impacient, perquè potser ja l'estic cansant.

—Vós, però, vau estimar molt Catalunya, encara que sempre us mostressiu rebec i molt crític.

M'encara amb gest altiu, abans de contestar:

—Per què us penseu que vaig escriure, que no vaig callar mai, que em vaig guanyar tants disgustos? El deure d'un home és defensar amb les idees clares allò que estima. I l'amor autèntic està renyit amb la hipocresia: s'ha de ser sincer i clar, callar sempre i deixar-ho passar tot és una traïció.

—Una còmoda traïció...

—Sí, però que ara ja no és feina meua. I no en parlem més, que s'ha fet tard, minyó. Si voleu saber res més, espereu a llegir algun dia les meves memòries. Ha, ha! Deixeu-vos de punyèries i d'homenatges i feu feina! Doneu records a la gent de Sabadell i del Vallès, “sí és que en queda res”.

El fum dels cigarrets ha enterbolit la sala. Els llibres de Pere Quart i sobre Pere Quart m'omplen la taula. Ja és més de mitjanit, però encara passo els ulls pel primer vers del sonet que dedicà a Catalunya i lleigeixo “sola, malalta, esparracada, muda...”, al mateix temps que em ve al cap allò de “*i una pàtria tan petita/ que la somio completa*”. M'agradaria llegir algun dia les seves memòries, on deu escapar tota la borderia.

Pere Quart encara es mou, amb els mots vius i àgils, amb els judicis rotunds i sarcàstics, per casa, quan tanco els llums.